

DRAMATURGI ROMÂNI CONTEMPORANI

de la **A la Z**

de ADRIANA POPESCU

Ion
Brad

I. Poet, romancier, eseist, dramaturg.

S-a născut la 8 noiembrie 1929 la Pânade—Alba. Liceul la Blaj. Facultatea de filologie din Cluj, absolvită în anul 1952. Din 1953, secretar al Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor; 1956—1958, redactor-șef la revista „Cravata roșie”; 1958—1960, redactor la „Luceafărul”; 1962—1965, secretar al Uniunii Scriitorilor; 1965—1968, adjunct al șefului secției de cultură și artă a C.C. al P.C.R. Din 1968 până în 1973, vicepreședinte al Comitetului de Cultură și Artă. Din 1974 până în 1983 îndeplinește însărcinarea de ambasador în Grecia. Din iulie 1984 e numit director al Teatrului „Nottara” din București.

Debutul literar în 1947, cu o poezie în revista „Gînd tineresc” din Alba Iulia. Intensă activitate redacțională la reviste literare din Cluj și apoi din București. Debutul editorial în 1952 cu poemul în versuri „Cincisutistul”. Publică numeroase volume de versuri, cîteva romane, eseuri, reportaje, două piese de teatru. După romanul „Descoperirea familiei” Virgil Stoenescu realizează o dramatizare pentru teatrul de televiziune care s-a bucurat de o largă și repetată difuzare (într-unul dintre rolurile principale — Amza Pellea). Semnează, împreună cu Alexandru Brad, scenariile a două filme: **Drumuri în cumpănă** și **Ultima noapte a singurătății**.

Debutul în dramaturgie are loc în 1977 cu piesa **Audiență la consul**, jucată pe scena Teatrului „Nottara” din București.

II. LUCRĂRI DRAMATICE REPREZENTATE

1977, 28 decembrie — **AUDIENȚA LA CONSUL** — piesă în trei acte.

Teatrul „Nottara” din București. Regia Ion Cojar. Decorurile Constantin Russu. Costumele: Lidia Radian. Cu Viorel Comănici, Catrinel Paraschivescu-Blaja, Mircea Anghelescu, Ștefan Sileanu, Ion Porsilă/Paul Nadolschi, Ștefan Radof/Petrică Popa, Cristina Tăcoi, Ioana Crăciunescu/Emilia Dobrin-Besoiu, George Păunescu/Dorin Moga, Al. Ciprian/Mircea Moisescu, Elena Bog/Sanda Băncilă, Vasile Lucian, Camelia Zorlescu.

„Audiență la consul se înscrie în aria tematică a Fluturului pe lampă de Paul Everac. (...) Spre deosebire de piesa lui Everac, „fluturile” nu e un intelectual «cu probleme», ci o fată de port cu un profil moral destul de dubios, tentată de viața ușoară, victimă a unui bișnițar internațional și proxenet. După cum e de așteptat, „Femeia disperată” (așa e botezat personajul) va fi părăsită, ajungînd o epavă. Elementul nou adus de Ion Brad e accentul pus pe vinovăția vicepreședintelui unui municipiu de la Dunăre, care, după ce-și face mendezele cu nefericita femeie, o lasă pe drumuri cu doi copii mici. Șeful misiunii și consulul dintr-o ambasadă românească aduc «Cazul» la cunoștința organelor din țară, vinovatul e sancționat, iar victima, trimisă acasă pentru a fi recuperată”. (Traian Șelmaru — „Informația Bucureștilui”, 16 ianuarie 1978)

„O comedie deloc pretențioasă și deloc ostentativă, prin ton, prin situații, prin sentințe. E de remarcat această menținere fermă a datelor, a expresiei, în teritoriul glumei aproape bo-

nome — ceea ce relevă, între altele, un *um meșteșug al scrisului* — deoarece *comedia nu e deloc lipsită de tilc, și chiar de tilcuri.* (...) Începută ca o *farsă, continuată ca o comedie de intrigă și de portret, comedia (construită clasic, în trei acte) se încheie cu o surpriză dramatică (dictată de premisele înseși) și cu un ton mai vibrant, el însuși în limitele plafonului general.* În general, nu e inutil s-o *remarcăm, caracteristica cea mai bună a textului este tonul, bun atestat scriitoricesc.* Dar nu e singura calitate *dialogul e spontan, vioi, firesc fără stridențe despre limbă, ce să mai vorbim, când e vorba de un ardelean, nu rareori poet solemn!*" (Radu Popescu — „România liberă”, 8 februarie 1978)

Alte opinii :

Virgil Munteanu — „Teatrul”, 2/1978 ; **Al. Adrîșolu** — „România literară”, 6/1978 **Radu Anton Roman** — „România literară”, 2/1978 ; **N. Carandino** — „Cronica”, 7/1978 ; **Aurel Bădescu** — „Contemporanul”, 12/1978 ; **Margareta Bărbuță** — „Scnteia”, 16 martie 1978.

1982, 1 decembrie — **NU POT SĂ DORM** — piesă în patru acte și epilog.

Teatrul Foarte Mic din București. Regia Cristian Hadjiculea. Scenografia arh. Virgil Luscov. Cu Nicolae Iliescu (în rolul lui Timotei Cipariu), Jeana Gorea, Maria Ploae, Mariana Cercel, Vistrian Roman, Sorin Medeleni, Andrei Codarcea, Nicolae Ifrim, Marius Ionescu, Stamate Popescu, Jean Lorin, Vasile Pupeza și Radu Duda, Mircea Rusu, Radu Bogdan Ghelu, Dumitru Lazăr Fulga, George Alexandru, George Doru Bandol, Stelian Nistor — studenți la I.A.T.C.

„Titlul acestei piese, Nu pot să dorm, cea de-a doua scriere dramatică a lui Ion Brad, reproduce prima replică a personajului ei central : Timotei Cipariu. El exprimă însă nu doar nesomnul marelui cărturar și luptător pașoptist și veghea lui neobosită, ci și neliniștea scriitorului contemporan, întovărașit în tot ce face de conștiința datoriei față de țară și față de neamul din care face parte, a obligației de a veghea pentru dreptatea istoriei. (...) Piesa pendulează între legendă, ficțiune și document, între realism și

poezie simbolică. Și chiar dacă Timotei Cipariu e pivotul solid al edificiului dramatic, Nu pot să dorm înțește a fi, prin ce are mai substanțial și elevat, o dramă istorică de idei”. (Natalia Stancu — „Scnteia”, 12 ianuarie 1983).

„Piesa pune în valoare un bogat material documentar filtrat prin sensibilitatea unui poet, preocupat de perspectiva istorică asupra evenimentelor”. (Margareta Bărbuță — Informația Bucureștiului”, 25 decembrie 1982)

„Piesa lui Ion Brad este un «memento» al vremurilor trecute, dar totodată și al celor viitoare, patriotismul ce ținește din scenele și tablourile ei fiind o adevărată pavăză a hotarelor și a sufletului românesc, a independenței și unității sale”. (Vasile Netea — „Contemporanul”, 24 decembrie 1982).

„Ar fi inutil să-i reproșăm autorului că n-a scris o dramă istorică «modernă», că nu s-a «distanțat» și «detășat» suficient de personajele sale, cită vreme el se simte implicat — și și-a propus la rindu-i nu să ne «distanțeze», ci să ne implice! — într-o continuitate a zidirii, care a avut și va avea nevoie nu numai de gesturi spectaculoase, ci și de minți luminate și luminătoare. Ceea ce-i putem reproșa totuși este un prea apăsător ilustrativism al demonstrației intenționate, o excesivă aglomerare a detaliilor, riscind să pericliteze fluența ansamblului și chiar să deturneze declarativ patetismul conținut al discursului dramatic”. (Victor Parhon — „Teatrul”, 1/1983)

Alte opinii :

Valeriu Răpeanu — „Un simbol al permanenței noastre”, în „Foaia-program „Spectator” nr. 2, Teatrul Foarte Mic ; **Marian Popescu** — „România literară”, 23 decembrie 1982 ; **Radu Popescu** — „România liberă”, 28 decembrie 1982 ; **Ion Horea** — „Flacăra”, 21 ianuarie 1983 ; **Galfalvy Zsolt** — „Előre”, 12 februarie 1983 ; **Al. Adrîșolu** — „Familia”, 5/1983.

III. LUCRĂRI DRAMATICE PUBLICATE

● **Audlență la consul**, piesă în trei acte, „Teatrul”, nr. 11/1977.

● **Nu pot să dorm**, piesă în patru acte și un epilog, „Teatrul”, nr. 6/1978.

Mircea Bradu

I. Dramaturg, poet, publicist.

S-a născut la 14 ianuarie 1937 în comuna Lăzăreni, județul Bihor. Urmează Liceul „Emanoil Gojdu” din Oradea între 1947—1954. Între 1954—1959, student al Facultății de filologie a Universității din București. Are preocupări de folclor, publică studii și culegeri în volume. În perioada 1965—1977, redactor la revista „Familia” din Oradea. Din anul 1977 este directorul Teatrului de Stat din același oraș, funcție pe care o deține și în prezent.

Debut literar în 1967, cu versuri în ziarul „Crișana” din Oradea. În același an îi apare volumul „Primul pas”.

Debutul în dramaturgie cu piesa într-un act *Apele*, apărută în „Familia”, nr. 4/1969. **Debutul scenic** are loc în 1972, cu piesa istorică *Vlad Țepeș* în ianuarie. Scrie piese radiofonice (*Apulum, Casa*) și pentru televiziune (*Noapte albă* — piesă într-un act, premiată la concursul de teatru TV din 1971; *Satul blestemat* — premiată la concursul de scenarii TV din 1975; *Cronica de la Plevna* — 1977, scrisă în colaborare cu Dumitru Chirilă).

II. LUCRĂRI DRAMATICE REPREZENTATE

1972, 26 octombrie — **VLAD ȚEPEȘ ÎN IANUARIE** — piesă în două părți.

Teatrul de Stat din Oradea — secția română. Scenografia: Sică Rusescu. Cu: Ștefan Sileanu (Vlad Țepeș-Dracula), Ion Miinea, Theo Cojocaru, Nicolae Toma, Dorel Urlățeanu, Marcel Segărceanu, Eugen Țugulea, Grig Dristaru, Nicolae Barosan, Grig Schițu, Ion Abrudan, Ion Martin, Eugen Harizomenov, Mihai Păunescu.

Piesa s-a mai jucat la Teatrul Dramatic din Brașov (1973), în regia lui Eugen Mercus și scenografia lui Liviu Ciulei.

„Debutul scenic al scriitorului orădean relevă clar intenția de a polemiza cu

cei ce l-au nedreptățit pe Vlad Țepeș, atribuindu-i un caracter demențial. (...) Destinată, după mărturisirile autorului, lecturii și nu neapărat scenei, piesa dezvăluie slăbiciunile unei atari concepții. E prea stufoasă, lipsesc accentele dramatice în dezvoltarea ideilor”. (Valeria Ducea — „Teatrul” 11/1972)

....o lucrare de vizibile virtuți literare, poetice și retorice. Surprinzătoare la lectură (prin tonul și finețea indicațiilor scenice), ea e plăcută, atrăgătoare și prin frumusețea limbii, prin calitățile retorice ale unor monoloage, prin frumusețea unor aforisme, prin ironia unor replici. În elaborarea scrierii sale M.B. face apel în câteva rânduri la literatura populară, la cîntecul epic și la mit, ca supreme depozitare ale adevărului”. (Natalia Stancu — „Scinteia”, 24 iunie 1973)

„Cu o remarcabilă intuiție artistică, M.B. a folosit timpul restrîns pentru a ne înfățișa un Vlad Țepeș mai uman decît bănuiam și mai crud decît știam: amestec bizar de biet om supus vremurilor și de prinț vizionar, constructor de țară și de justiție. Inteligent, înzestrat cu un ochi vrăjit de frumusețea lumii, cu o uluitoare nostalgie a copilăriei, Vlad Țepeș, în viziunea originală a lui M.B., și-a sacrificat cu bună știință sufletul și și-a construit un altul mai pe măsura nevoilor țării. Drama unește admirabil solemnitatea dezbaterii și frigurile neliniștii și ale neîncrederei cu fulgerări de realism atroce și chiar cu clipe de răsfaț și de odihnă în care personajele au iluzia că timpul stă pe loc ca să le dea puterea să mai răsuflă”. (Teodor Mazilu, în vol. „Hotărîrea” de Mircea Bradu, seria „Teatru comentat”, p. 159—160, București, Ed. Etnescu, 1983)

....scrierea divulgă un dramaturg, prin zbuciumul veritabil al eroului, prin ideea subtilă de teatru în teatru, cu inflexiuni pirandellene și mai cu seamă prin densitatea materiei literare”. (Valentin Silvestru — „România literară”, 16 noiembrie 1972)

Alte opinii: D. Chirilă — „Familia”, 10/1972; Romulus Diaconescu — „Ramuri”, 11/1972; Radu Enescu — „Tribuna”, 16 noiembrie 1972; E. Rădulescu — „România liberă”, 20 februarie 1973; A. B. Ioan — „Astra”, 3/1973; Valentin Silvestru — „România literară”, 9/1973; V.D. — „Teatrul”, 3/1973; E. Rădulescu — „Familia” 4/1973.

1975, 15 mai — **NOAPTE ALBĂ** — piesă în două părți

Teatrul de Stat din Arad. Regia: Mihal Raicu. Cu: Eugen Alin Moțățeanu (Me-

numorut), Marilena Taraș, Mariana Sterc, Liviu Mărtinuș, Septimiu Pop, Ion Costea, Ion Văran, Ion Petrache, Mișu Drăgoi, Sebastian Comănici.

Piesa s-a mai jucat la Teatrul de Stat din Oradea (1975) și la Teatrul de Stat „Valea Jiului” din Petroșani (1975).

Varianta **intr-un act** a acestei piese a fost premiată în 1971 la concursul de teatru al Televiziunii.

„*Poemul lui M.B. a oferit (...) un material literar dens, bine încheiat, în care sînt implicate atît contradicțiile social-istorice între primele voievozdate românești din Transilvania și forțele invadatoare străine, cit și dramele personale ale eroilor — citeva personaje vii, cu destine și evoluții interesante, dramatice (voievodul Menumorut, Usubun, căpetenia oastei dușmane, Domnița) dar mai ales o problematică istorică și umană generală.*” (Mihai Vasiliu — „Scinteia”, 14 noiembrie 1975)

„Noapte albă” este o sinteză între informația istorică, gîndirea politică românească de-a lungul secolelor și expresia mitică dată de popor stărilor existențiale fundamentale...” (Dumitru Chirilă — „Familia”, nr. 6/1975)

„O scriitură elegantă, consistentă, frumoasă — un teatru cu multe virtuți de formă și conținut” (Stellan Vasilescu — „Crișana”, 11 octombrie 1975)

Alte opinii: Valeria Ducea — „Teatrul”, 11/1975; Vintilă Simionescu — „România literară”, 9 octombrie 1975; Radu Enescu — „Familia”, 10 octombrie 1975.

1977, 17 aprilie — **HOTĂRÎREA** — piesă în șapte tablouri.

Teatrul de Stat din Oradea. Scenografia: T. Th. Ciupe. Cu: Nicolae Barosan, Eugenia Papalani, Mircea Constantinescu, Simona Constantinescu, Eugen Țugulea, Ion Miinea, Radu Vaida, Grig Schițcu, Valentin Avrigeanu, Marcel Popa, Corneliu Gheba, Nicolae Toma, Marcel Segărceanu, Ion Abrudan, Laurian Jivan, Dorel Urlățeanu, Ion Martin, Jean Săndulescu și alții.

Piesa s-a mai jucat la Teatrul de Stat din Ploiești sub titlul *De cîte ori am pornit* (1976—1977).

„Hotărîrea este un text dintre cele mai viabile dintre cîte s-au elaborat pe tema independenței. Un text sensibil, gîdit pentru teatru, propunînd regizorilor, actorilor și scenografilor reale ocazii de expresivitate interpretativă, posibil de căutat și de găsit nu doar în pasaje denotative, ci și în sublinieri conotative, încercate de sen-

suri multiple”. (Florian Potra — „Teatrul”, 6/1977)

„... pînă în prezent cea mai bună dintre dramele noi consacrate evenimentului de la 1877...” (Natalia Stancu-Atanasiu — „Scinteia”, 2 aprilie 1977)

Alte opinii: Al. Covaci — „Scinteia tineretului”, 16 iunie 1977; Radu Enescu — „Familia”, 4/1977; Valentin Silvestru — „România literară”, 18/1977.

1979, 24 martie — **INIMA** — piesă în cinci tablouri

Teatrul de Stat din Oradea. Scenografia: Romulus Feneș. Cu: Jean Săndulescu, Eugen Harizomenov, Ion Miinea, Mircea Constantinescu, Cristina Șchlop, Eugen Țugulea, Anca Miere-Chirilă, Darkó István, Simona Constantinescu, Radu Vaida, Marcel Segărceanu, Ion Martin, Téci Sándor, Ion Abrudan, Laurian Jivan, Nicolae Barosan, Nicolae Toma, Marcel Popa, Alla Tăutu, Grig Schițcu.

„...piesa lui M.B. rememorează citeva episoade din viața unuia din marii bărbați care au pregătît, printr-o luptă de decenii și de o exemplară neînduplecare în fața prigoanei, acest mare eveniment (Unirea din 1918 — n.n.) — Vasile Lucaci, «Leul din Sisești», omul al cărui nume a căpădat în epocă valoare de simbol și a acționat ca un magnet în polarizarea energiilor latente ale națiunii române din Transilvania și din toate provinciile aflate sub opresiunea habsburgică. (...) Fără a se subordona veridicității cu orice preț a faptului istoric, M.B. cultivă verosimilitatea acestui fapt în ipoteza de element dramaturgic. De aceea, marea majoritate a scenelor ce alcătuiesc această nouă piesă a sa, și în orice caz cele de o importanță majoră, sînt verosimile atît sub raport istoric, cit și dramaturgic.” (Dumitru Chirilă) — în vol. *Hotărîrea de Mircea Bradu*, ed. cit. p. 242—244)

Alte opinii: Victor Parhon — „Contemporanul”, 43/1979; Miruna Ionescu — „România literară”, 27/1979; Blaga Mîhoc — „Flacăra”, 28 aprilie 1979; Virgil Roman — „Flacăra”, 26 aprilie 1979; Alexandru Porțeanu — în *Caietul-program al spectacolului orădean*, 1979.

III. LUCRĂRI DRAMATICE PUBLICATE

În periodice:

- Apele — piesă într-un act — „Familia”, 4/1969
- Un pacient excelent — piesă într-un act — „Familia”, 10/1969
- Turnul sinucigașilor — „Tribuna”, 2 iulie 1970

- **Linștită mănăstire** — „Familia“, 5/1971
 - **Noapte albă** — „Tribuna“, 17 iunie 1971
 - **Vlad Tepeș în ianuarie** — actul I în „Familia“, 4/1972, actul II în „Tribuna“, 27 iulie 1972
 - **Apulum** — piesă istorică — (fragment) — „Familia“, 5/1975
 - **Hotărîrea** — piesă în șapte tablouri — „Teatrul“, 4/1977
- În volum
- **Hotărîrea** — București, Editura „Eminescu“, 1983, seria „Teatru comentat“. Cuprinde piesele **Apulum**, **Noapte albă**, **Vlad Tepeș în ianuarie**, **Hotărîrea**, **Înima**.

IV. OPINII CRITICE (selectiv)

Valentin Silvestru — „Caligrafii pe cortină“, București, Editura „Eminescu“, 1974, p. 104; **Ion Cocora** — „Privitor ca la teatru“, Cluj-Napoca, Editura „Dacia“, 1975 — vol. I, p. 242—245, 1977 — vol. II, p. 8; **Dumitru Solomon** — „Teatrul ca metaforă“, București, Editura „Eminescu“, 1976, p. 183—184; **Romulus Dlaconescu** — „Dramaturgi români contemporani“, Craiova, Editura „Scrisul românesc“, 1983, p. 262—268; **C. Măciucă** — „Prefață“, **Adrian Dohotaru** — „Geneză“, **Ștefan Pascu** — „O noapte albă“, **D. R. Popescu** — „Despre Mircea Bradu“, **V. Silvestru** — „Clipa istorică a deciziei“, **Dumitru Chirilă** — „Înima“ — în volumul „Hotărîrea“ de Mircea Bradu, seria „Teatru comentat“, Editura „Eminescu“, București, 1983.

„Subordonate ca factură meditației politice, consemnând raporturile fluide dintre real și ideal, dintre libertatea individuală și determinismul obiectiv, piesele se organizează, în diversitatea modalităților dramaturgice, pe aceeași structură modulară: istoria unei hotărîri.

Evoluția scrisului lui M.B. este răsfrântă cu cea a dramaturgiei istorice nu numai sub aspectul viziunii, ci și al structurilor artistice. Revigorarea piesei istorice este coincidentă, în linii mari, cu înflorința „ipotezei dramatice“, la sfîrșitul anilor '70, pentru ca, de pe la mijlocul deceniului trecut, în paralel cu această modalitate extrem de productivă, să se afirme cu rodnicie și „teatrul documentar“. Spre deosebire de alți scriitori care cultivă o singură formulă dramaturgică, **Bradu** — rămînînd fidel concepției ce se imprimă în calitatea inconfundabilă a operei — a început prin a aborda „ipoteza“, spre a fructifica în continuare posibilitățile artistice ale „dramei documentare“.

(C. Măciucă — art. cit.)
 „M.B., făcîndu-i să vorbească și să se jertfească pentru ai lor și pentru pămîntul lor pe atîția anonimi ai acestui colț de lume și pe atîția cîtori de istorie românească, ne arată marea sa dragoste față de istoria noastră, înflăcărată sa iubire față de limba și de poporul pe care nu le-ar da pe nimic altceva în lume, în vecii vecilor“. (D. R. Popescu — art. cit.)

NOTE

Caratele artei scenice

După repetatele încercări ale micului ecran de a ne prezenta o istorie a teatrului românesc în imagini (autori, de-a lungul vremii, Ion Marin Sadoveanu, Virgil Brădățeanu, C. Paraschivescu), iată o emisiune care se anunță

longevivă și care, întemeindu-se pe documentul vizual și sonor, ne dă, în „portrete“, istoria recentă a scenei și ecranului românesc: *Telefilmoteca de aur*. Inițiatorul ei este Tudor Caranfil, unul dintre puținii noștri istorici de film (critici avem foarte mulți), cu remarcabile contribuții documentare despre biruința celei de a șaptea arte la noi.

Despre **Birlic**, **Fory Etterle**, **Șt. Ciubotărașu**, **Costache Antoniu**, **Toma Caragiu**, **G. Vraca**, **Emanoil Petruț**, **Ion Manolescu**, **Lucia Sturdza Bularandra**, **Cornel Coman** și despre cîți vor mai chema în memoria noastră viața de glorie și de muncă

a scenei și platoului, Tudor Caranfil vorbește cu vibranta emoție și desăvîrșită cunoaștere a personalității actoricești. Comentariul său eseistic introduce spectatorul în universul de creație al celui evocat și, lucru rar, nu „concurează“ imaginea și banda magnetică, sugerează doar, în fraze precise, originalitatea eroului serii.

Prin această emisiune de cultură teatrală și cinematografică vom avea, peste ani, o veritabilă „antologie“ a marilor actori români de la jumătatea veacului XX, în ipostaze artistice definitorii pentru școala interpretativă națională.

I. N.